

Natuurwaardenonderzoek Haarlemmerbuurt en westelijke eilanden

Gemeente Amsterdam

Dienst Ruimtelijke Ordening

Beleidsteam Stad

September 2013

Inhoud

1. Samenvatting en conclusies	3
2. Inleiding.....	4
3. Kaders	5
4. Beschrijving van het gebied en inventarisatie.....	6
5. Analyse van de effecten op flora en fauna.....	9
6. Consequenties natuurwetgeving en ontheffing Flora- en faunawet	10
7. Conclusies en aanbevelingen	14

1. Samenvatting en conclusies

Voor het bestemmingsplangebied Haarlemmerbuurt en Westelijke eilanden wordt een bestemmingsplan opgesteld. Het plan is gericht op behoud en herstel de bestaande bebouwing, grootschalige nieuwbouw wordt niet mogelijk gemaakt.

In dit natuurwaardenonderzoek is nagegaan wat de consequenties vanuit de natuurwetgeving voor het plan zijn. De conclusies zijn dat de natuurwaarden in het plangebied niet hoog zijn. Het plangebied is niet aangesloten op een ecologische structuur. Grondgebonden soorten kunnen het plangebied niet of nauwelijks bereiken.

Er komen wel door de Flora- en faunawet beschermde soorten voor. Ook relatief kleine ingrepen kunnen negatieve effecten hebben op deze soorten. Veel gebouwen in het plangebied zijn geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen of vogels. Bij sloop of renovatie van gebouwen is dan ook vrijwel altijd nader onderzoek nodig. Onderzoek naar aan- of afwezigheid van vleermuizen dient volgens een vastgesteld onderzoeksprotocol plaats te vinden. Dit betekent dat er in de periode dat vleermuizen actief zijn - van april tot oktober - meerdere keren gekeken moet worden. Bij de planning van een ingreep moet met deze onderzoeksperiode rekening worden gehouden.

Indien er verblijfplaatsen van vleermuizen in gebouwen worden aangetroffen zijn mitigerende en compenserende maatregelen om de populatie in stand te houden nodig. Als het vleermuizenonderzoek aan de voorwaarden voldoet en de maatregelen om de populaties in stand te houden voldoende zijn wordt naar verwachting een ontheffing van de Flora- en faunawet verleend.

Voor de meeste broedvogels geldt dat de nesten alleen gedurende de broedperiode beschermd zijn. Nesten van gierzwaluwen en huismussen zijn echter het hele jaar beschermd. Voor vogels is het niet mogelijk om een ontheffing voor het verwijderen van vaste verblijfplaatsen te krijgen. Er zullen voldoende mitigerende en compenserende maatregelen moeten worden getroffen om de populaties in stand te houden. Voor gierzwaluwen en huismussen is dat goed mogelijk.

Op een aantal kademuren groeien muurplanten. Hiervan zijn tongvaren, zwartsteel en steenbreekvaren beschermd door de Flora- en faunawet. Indien bij de werkzaamheden aan kademuren gewerkt wordt volgens de gedragscode van de Gemeente Amsterdam is een ontheffing van de Flora- en faunawet voor beschermde muurplanten niet nodig. Voor het water in de binnenstad is al eerder een afzonderlijk bestemmingsplan vastgesteld.

Fig.1 Begrenzing plangebied

2. Inleiding

Het project

Het bestemmingsplan voor is conserverend van karakter. Nieuwe ontwikkelingen worden niet mogelijk gemaakt. In deze natuurtoets wordt onderzocht welke consequenties er vanuit de natuurwetgeving kunnen zijn voor het bestemmingsplan.

Werkwijze

Dit natuurwaardenonderzoek behandelt eerst de wettelijke- en beleidskaders. Daarna volgt een beschrijving van het plangebied en de omliggende gebieden, met een inventarisatie van de soorten die er voorkomen dan wel verwacht kunnen worden. Vervolgens worden de mogelijke effecten van ingrepen op de aanwezige gebieden en soorten beschreven. Tenslotte wordt beoordeeld of het nodig is om mitigerende maatregelen te treffen of een ontheffingsaanvraag van de Flora- en faunawet aan te vragen en onder welke voorwaarden een ontheffing van de Flora- en faunawet naar alle waarschijnlijkheid verkregen kan worden. Het plangebied is op 4 en 17 juni 2013 bezocht.

Eerder onderzoek

Gegevens over het voorkomen van soorten worden sinds 1990 bijgehouden in de 'Ecologische Atlas Amsterdam'. De grotere groengebieden worden regelmatig geïnterviewd, ook in de directe omgeving van de Gemeente Amsterdam. De soortgroepen waarvan de gegevens worden bijgehouden zijn: zoogdieren; broedvogels; reptielen; amfibieën; vissen; kreeftachtigen; dagvlinders; sprinkhanen; krekels en libellen. Locaties van roepende rugstreeppadden worden elk jaar in kaart gebracht. In 2004 en in 2005 zijn alle kolonies huismussen in de openbare ruimte van Amsterdam geïnterviewd. Verder is er gebruik gemaakt van het gegevensbestand van de NDFF (Nationale databank Flora en fauna). Tweejaarlijks wordt de kademuuren van de grachten geïnterviewd op beschermde flora. In de zomer van 2013 zijn in opdracht van stadsdeel Centrum de nestplaatsen van gierzwaluwen geïnterviewd.

Fig. 2 Gierzwaluwkasten op een gevel aan de Bickersgracht

3. Kaders

Wettelijke kaders	
Natuurbeschermingswet (1998) - Natura-2000 (Gebiedsbescherming)	Onder de Natuurbeschermingswet 1998 (Nb-wet) zijn gebieden aangewezen die onderdeel uitmaken van de Europese ecologische hoofdstructuur, de Natura 2000 gebieden genaamd. Indien een ruimtelijke ontwikkeling plaatsvindt in of in de nabijheid van een Natura 2000 gebied moet worden onderzocht of de ontwikkeling de kwaliteit van het gebied kan verslechteren of verstoren. Indien het bestemmingsplan de kwaliteit van een Natura 2000 gebied kan verslechteren of verstoren dient er een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet te worden aangevraagd.
Flora- en faunawet en gedragscode (soortbescherming)	In april 2002 is de Flora- en faunawet (Ffwet) van kracht geworden. Op grond van deze wet zijn vrijwel alle in het wild en van nature in Nederland voorkomende dieren, beschermd. De Ffwet bevat verbodsbepalingen met betrekking tot het aantasten, verontrusten of verstoren van beschermde dier- en plantensoorten, hun nesten, hollen en andere voortplantings- of vaste rust- en verblijfsplaatsen. Bij vrijwel alle ingrepen moet met door Flora- en faunawet beschermde soorten rekening worden gehouden. De beschermde soorten zijn met behulp van tabellen onderverdeeld in verschillende niveaus van bescherming. In Amsterdam is er sinds 2009 een gedragscode Flora- en faunawet voor het zorgvuldig handelen bij ruimtelijke ontwikkelingen en bestendig beheer en onderhoud. De gedragscode is van toepassing op alle plannen en projecten die in opdracht van of door de gemeente Amsterdam worden voorbereid en uitgevoerd. Met deze gedragscode is een ontheffingsaanvraag voor een aantal soorten niet nodig.
Beleidskaders	
Ecologische Hoofdstructuur (landelijk en provinciaal beleid)	Voor heel Nederland zijn natuurgebieden met verbindingszones vastgelegd. Dit noemen we de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). De EHS is een belangrijk middel om de hoofddoelstelling van het natuurbeleid te bereiken: natuur en landschap behouden, versterken en ontwikkelen, als essentiële bijdrage aan een leefbaar Nederland en een duurzame samenleving. De EHS moet er onder meer toe bijdragen dat afspraken over het behoud en het herstel van biodiversiteit worden nagekomen. Na realisatie is de structuur uiteindelijk grensoverschrijdend, zodat diersoorten zich vrij kunnen bewegen en vermengen over Europa. Bij kwantitatieve of kwalitatieve aantasting van de EHS dient gecompenseerd te worden volgens in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) vastgelegde regels.
Rode lijstsoorten (landelijk beleid)	Eens per tien jaar worden er Rode lijsten opgesteld. Hierop komen soorten die om verschillende redenen sterk in aantal achteruitgaan. Voor het Ministerie van LNV zijn de rode lijsten mede richtinggevend voor het te voeren natuurbeleid. Het Ministerie stimuleert dat bij bescherming en beheer van gebieden rekening wordt gehouden met de Rode-lijst-soorten, en dat zo nodig en zo mogelijk aanvullende soortgerichte maatregelen zullen worden genomen.
Hoofdgroenstructuur (Amsterdams beleid)	In de structuurvisie van Amsterdam 2040 (vastgesteld in 2011) is de hoofdgroenstructuur opgenomen. Voor functiewijzigingen, die buiten de vastgelegde kaders vallen moet advies worden gevraagd aan de Technische Advies Commissie Hoofdgroenstructuur. Eventuele wijzigingen kunnen aan de Gemeenteraad worden voorgelegd.
Ecologische structuur (Amsterdams beleid)	Een uitwerking van de "Structuurvisie 2040" is een ecologische visie. Deze is in juli 2012 door de Gemeenteraad vastgesteld. De bijbehorende kaart laat de ecologische structuur zien, zoals die door dieren wordt gebruikt. In de structuur is een aantal knelpunten onderkend. De ambitie is om deze barrières voor dieren weg te nemen. Het uitgangspunt van het beleid is dat plannen niet mogen leiden tot verzwakking van de ecologische structuur die in deze visie staat omschreven, bijvoorbeeld doordat er extra barrières ontstaan.

4. Beschrijving van het gebied en inventarisatie

Omgeving plangebied

Het plangebied ligt in het stadsdeel Amsterdam-Centrum vlakbij het IJ. Aan noordwestkant van het plangebied ligt het Westerpark. Dit sluit aan op de Brettenzone, de ecologische verbinding naar het westen.

Het plangebied

Algemeen

Het plangebied kent een groot aantal grachten. De Brouwersgracht is de westgrens van het plangebied. De Prinsengracht loopt er doorheen en gaat over in het Westerdok. De grachten hebben steile muren. Langs vrijwel alle grachten staan straatbomen, op de meeste plaatsen zijn dit iepen. Het water hoort niet bij het plangebied. Voor het water in de binnenstad is een afzonderlijke bestemmingsplan vastgesteld. De tussenliggende straatjes zijn over het algemeen te smal voor straatbomen. Wel zijn er geveltuintjes en is er muurbegroeiing. Langs de kades van de eilanden is het iets groener. Op de luchtfoto is waarneembaar dat de binnentuinen over het algemeen beperkt van grootte zijn.

Er zijn veel monumentale gebouwen, veelal gerestaureerd, en vooral op de eilanden oude pakhuizen, kleinere woningen, ook gerestaureerd, zoals langs de Sloterdijkstraat. Langs de oostkant van het Bickerseiland staan hogere, moderne gebouwen (een school, kantoren en woonblokken). De bebouwing op het Westerdokseiland is nog maar enkele jaren oud. Hier is in hoge dichtheden gebouwd: hoge gebouwen en smalle tussenliggende straten. Ook aan de Houtmankade staan iepen langs het water.

Haarlemmerbuurt

Langs de Brouwersgracht staan jonge iepen. Op de Herenmarkt staan oude kastanjes, verder is het oppervlak verhard. Ook op het Haarlemmerplein is er, behalve jonge iepen, geen groen.

De westelijke eilanden

Langs de Bickersgracht bevindt zich een groene rand met tuintjes, een kinderboerderij en een zelfbeheertuin. Aan de Vierwindenstraat op het Bickerseiland, achter een botenloods, bevindt zich een openbaar toegankelijk parkje. Op het Bickerseiland zijn drie zelfbeheertuinen, waaronder één met exotische planten.

Ecologische verbinding

Het plangebied heeft geen aansluiting op groene structuren in de omgeving. Grondgebonden dieren kunnen het plangebied dan ook nauwelijks bereiken. Een enkel zwervend dier kan via het Westerpark het Haarlemmerplein bereiken. In het nabije verleden zijn een haas op de Haarlemmerdijk en een vos op het Haarlemmerplein waargenomen.

De spoorbaan heeft nauwelijks talud. De ruimte er onder wordt voor diverse doeleinden benut. Dieren die zich over de spoorbaan verplaatsen kunnen er bij de brug van Haarlemmer Houttuinen over de Korte Prinsengracht vanaf. Hier is langs de spoorlijn, tussen hek en talud, een klein stukje met struiken en ruigte (brandnetel, kleeftkruid). Het is maximaal een meter breed. Hier kan een klein zoogdier, een bosmuis en misschien een over de spoorbaan wandelende egel, tijdelijk een schuilplaats vinden.

Inventarisatie: aangetroffen en verwachte soorten

Zoogdieren

In het plangebied is er niet of nauwelijks leefgebied voor grondgebonden dieren. Via de spoorbaan kunnen zwervende dieren het plangebied bereiken, geschikt leefgebied vinden zij echter niet. Naast de bruine rat kan een enkele bosmuis of egel worden aangetroffen.

Vleermuizen

We beschikken niet over gegevens over vleermuizen in het plangebied. Mogelijke verblijfplaatsen zijn er in vrijwel alle gebouwen. Geschikt foerageergebied bevindt zich langs de grachten en vooral buiten het plangebied, bijvoorbeeld in het Westerpark.

Amfibieën, reptielen en vissen

Geschikt leefgebied voor amfibieën en reptielen is er niet. De kans is erg klein dat een rugstreeppad het plangebied via de spoorlijn weet te bereiken. Andere amfibieën: groene kikker, bruine kikker en kleine watersalamander komen soms voor in waterpartijen in binnenblokken.

Broedvogels

Algemene vogelsoorten als ekster, houtduif, halsbandparkiet, merel, heggenmus, zwartkop en winterkoning kunnen worden verwacht. Ekster en houtduif kunnen in de straatbomen langs de grachten broeden. Halsbandparkieten maken hun nest in boomholtes van wat oudere bomen. Soorten als merel, heggenmus, zwartkop en winterkoning kunnen in de groene randen van de eilanden en in binnenblokken broeden.

Er zijn meerdere waarnemingen van huismussen langs de westelijke rand van het Bickerseiland. In juni 2013 was hier nog steeds een groep mussen aanwezig. Ze broeden waarschijnlijk onder de pannen van een paar wat lagere huizen aan de Bickersgracht. Ze gebruiken het groen aan de overzijde als dekking. Op andere plaatsen in het plangebied zijn geen mussen waargenomen.

Fig. 3 Locatie groep huismussen

Fig. 4 Nestplaatsen van gierzwaluwen

Voor Gierzwaluwen zijn er veel geschikte nestplaatsen, bijvoorbeeld onder pannen van de iets hogere gebouwen of in nestkasten die tegen muren zijn aangebracht. In 2013 is er in stadsdeel Centrum onderzoek gedaan naar de nestplaatsen van gierzwaluwen. De gevonden nestplaatsen zijn in figuur 4 weergegeven.

Verder zijn er, buiten het plangebied, broedende stadsduiven onder spoorbruggen waargenomen.

Flora

Op een aantal plaatsen groeien muurplanten op kademuren. De meest voorkomende soort in het plangebied is de tongvaren. Zwartsteel, steenbreekvaren en gele helmblom komen ook voor. Daarnaast komt er een aantal niet door Flora- en faunawet beschermde soorten voor: klein glaskruid, muurfijnstraal en smalle ijzervaren. Deze plantengroep maakt gebruik van de specifieke condities op delen van kademuren: weinig en een constante aanvoer van vocht. Op andere plaatsen zijn geen beschermde planten te verwachten.

Fig. 5 Groeiplaatsen van muurplanten op kades (rode ster is beschermd)

Samenvatting beschermde soorten

Het leefgebied voor grondgebonden soorten is beperkt. Het plangebied is slechts bereikbaar voor vliegende soorten. Voor vleermuizen zijn er verblijfplaatsen in gebouwen en er is geschikt foerageergebied. Vogels broeden in gebouwen, in bomen en op sommige plaatsen in een stukje plantsoen.

In de lijst hieronder staan de door de Flora- en faunawet beschermde soorten in het plangebied. Alleen de broedvogels, waarvan de nesten ook buiten de broedperiode beschermd zijn, zijn hierin opgenomen.

	wetenschappelijke naam	Ffwet
Zoogdieren		
Gewone dwergvleermuis	Pipistrellus pipistrellus	F3 H4
Ruige dwergvleermuis	Pipistrellus nathusii	F3 H4
Broedvogels Art. 11		
Gierzwaluw	Apus apus	
Huismus	Passer domesticus	
Flora		
Tongvaren	Asplenium scolopendrium	F2
Zwartsteel	Asplenium adiantum-nigrum	F2
Steenbreekvaren	Asplenium trichomanes	F2
Gele helmblom	Pseudofumaria lutea	F2

5. Analyse van de effecten op flora en fauna

Het bestemmingsplan is conserverend van karakter. Het plan is gericht op behoud en herstel de bestaande bebouwing, grootschalige nieuwbouw wordt niet mogelijk gemaakt. Voor een aantal (beschermde) soorten geldt dat ook kleine ingrepen van invloed kunnen zijn op hun duurzaam voortbestaan. Vooral verblijfplaatsen van vleermuizen, huismussen en gierzwaluwen zijn kwetsbaar, omdat hun verblijfplaatsen nog al eens over het hoofd worden gezien. Bij grotere ingrepen aan daken en aan muren moet rekening worden gehouden met de mogelijke aanwezigheid van deze soorten. Ook de muurplanten op de kademuren zijn kwetsbaar. Ze zijn eenvoudig te verwijderen, maar vaak duurt het tientallen jaren voordat ze zich weer vestigen.

Fig. 6 Huismussenbiotoop aan de Bickersgracht, huizen met dakpannen en groen om in te schuilen

6. Consequenties natuurwetgeving en ontheffing Flora- en faunawet

Gebiedsbescherming

Rond Amsterdam liggen een aantal beschermde gebieden. Gezien de in het bestemmingsplan mogelijk gemaakte ontwikkelingen en de afstand tot die gebieden worden er geen negatieve effecten verwacht op deze gebieden. Hieronder wordt dit kort toegelicht. Met een rode cirkel in de kaartjes is de ligging van het plangebied aangegeven.

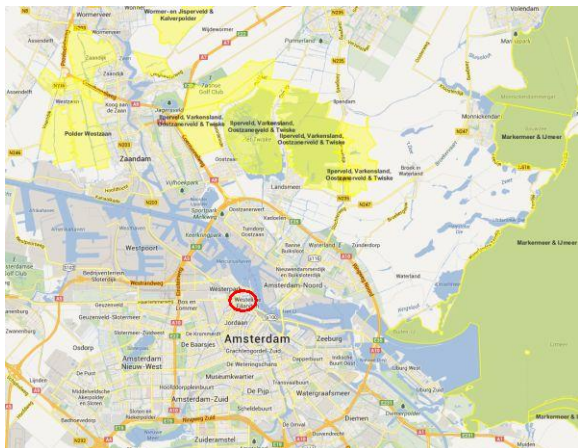

Fig. 7 Natura2000-gebieden

Het plan bevindt zich buiten de Speciale Beschermingszones. Ijperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske en Markermeer en IJmeer zijn de meest nabijgelegen Natura2000-gebieden (ongeveer zes kilometer van het plangebied).

Fig. 8 Ecologische hoofdstructuur

Het plangebied maakt geen deel uit van de EHS (Ecologische Hoofdstructuur); een deel van de Brettenzone (vanaf de Burgemeester de Vlughtlaan) behoort tot de EHS.

Fig. 9 Hoofdgroenstructuur

In het plangebied bevinden zich geen gebieden die in de Hoofdgroenstructuur (HGS) van Amsterdam liggen.

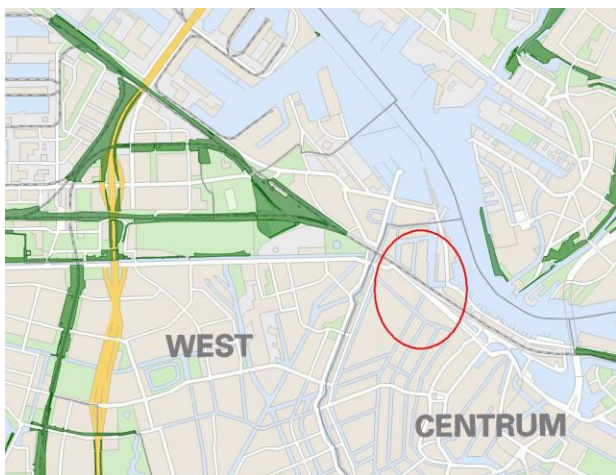

Fig. 10 Ecologische structuur Amsterdam

De spoorbaan tot aan het Westerpark behoort tot de Ecologische structuur van Amsterdam. In het plangebied bevinden zich geen groenstroken die tot de Ecologische structuur van Amsterdam behoren.

Soortbescherming

Broedvogels

Voor de broedvogels in het gebied geldt dat de nesten gedurende de broedtijd zijn beschermd. Ontheffing voor broedende vogels wordt niet verleend, omdat het in de regel goed mogelijk is om verontrusting in het broedseizoen te voorkomen. In de gedragscode van de Gemeente Amsterdam (http://www.amsterdam.nl/publish/pages/123284/gedragscode_flora_en_fauna_amsterdam_.pdf) staat voor een aantal vogelsoorten een natuurkalender; hieruit valt af te leiden in welke periode het beste gewerkt kan worden. Dit is voor wat de broedvogels die verwacht kunnen worden betreft van 1 september tot eind februari.

Vleermuizen

Gezien de nabijheid van geschikt foerageergebied is er een kans dat er vleermuizen in het plangebied verblijven in daarvoor geschikte gebouwen. Bij sloop of grootschalige renovatie is een aanvullend onderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen nodig.

Alle vleermuissoorten worden streng door de Flora- en faunawet beschermd (Bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn). Het is dan ook niet altijd eenvoudig om ontheffing te verkrijgen. Dikwijls kan door een goede planning van de werkzaamheden en het treffen van mitigerende maatregelen een ontheffingsaanvraag worden voorkomen. Indien er wel een ontheffingsaanvraag nodig is, zal die naar alle waarschijnlijkheid worden verkregen als op de hieronder beschreven wijze wordt gehandeld.

Allereerst de aanwezigheid van vleermuizen vaststellen door middel van nader onderzoek .

Hierbij moet onderzoek gedaan worden naar:

- zomerverblijfplaatsen gewone dwergvleermuis in gebouwen;
- winterverblijfplaatsen gewone en ruige dwergvleermuis in gebouwen;
- kraamkolonies van gewone dwergvleermuizen in gebouwen;
- baltsplaatsen van gewone en ruige dwergvleermuis in gebouwen.

Bij het onderzoek van verblijfplaatsen moet het vleermuizenprotocol worden gevolgd. In de praktijk betekent dit dat er minimaal vier keer per seizoen (van april tot half oktober) in de late avond of vroege ochtend gespecialiseerd onderzoek zal moeten worden gedaan met batdetectoren. Hoe het vleermuizenprotocol moet worden toegepast is te vinden op:

<http://www.gegevensautoriteitnatuur.nl/items/vleermuisprotocol-2013-uitgebracht.aspx> (Het protocol wordt jaarlijks aangepast).

Indien uit het nader onderzoek blijkt dat er vaste verblijfplaatsen in de gebouwen zijn, moet er volgens de Flora- en faunawet gehandeld worden. In de gedragscode van de Gemeente Amsterdam (http://www.amsterdam.nl/publish/pages/123284/gedragscode_flora_en_fauna_amsterdam_.pdf) staan hiervoor de richtlijnen. Aangetoond moet worden dat geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort. In grote lijnen komt dit neer op het voorkomen van schade aan vleermuizen en hun verblijfplaatsen bij sloopwerkzaamheden en het aanbrengen van vervangende voorzieningen in nieuwbouw.

De te treffen maatregelen zijn afhankelijk van het type verblijfplaats. Mogelijke maatregelen zijn:

- Bij de planning van de sloopwerkzaamheden rekening houden met kwetsbare periodes van de aangetroffen soorten, deze periodes verschillen per type verblijfplaats;
- Het ongeschikt maken van verblijfplaatsen op het juiste moment (zodat vleermuizen voor de sloop kunnen wegtrekken).

Ten tweede moet worden aangetoond dat de functionaliteit van de vaste rust – en verblijfplaatsen behouden blijft. Dat kan door:

- Werkzaamheden aan gebouwen met geschikte verblijfsplaatsen te faseren;

- In de nieuwbouw of in gebouwen in de nabije omgeving voorzieningen te treffen waardoor vleermuizen deze gebouwen weer als verblijfplaatsen kunnen gebruiken. Dit kan door bijvoorbeeld een deel van een spouwmuur voor vleermuizen toegankelijk te maken of vleermuiskasten in te metselen of op te hangen.

Het ministerie heeft in december 2011 voor een aantal beschermde soorten, waaronder de gewone en de ruige dwergvleermuis, soortenstandaards ontwikkeld. Hierin staat uitgebreid beschreven welke maatregelen er getroffen kunnen worden om de vleermuis bij sloop zo min mogelijk te schaden en welke kansen er in nieuwbouw zijn om nieuwe verblijfplaatsen te ontwikkelen. (Zie <https://www.hetInVloket.nl/onderwerpen/vergunning-en-ontheffing/dossiers/dossier/flora-en-faunawet-ruimtelijke-ingrepen/soortenstandaards>).

Bij de sloop van een gebouw kunnen de maatregelen in de vorm van een ontheffingsaanvraag aan het Ministerie van EL&I worden aangelegd. Ontheffing kan alleen worden aangevraagd met een in de Habitatrictlijn genoemd belang. Onder normale omstandigheden is voor soorten van Bijlage IV van de Habitatrictlijn alleen ontheffing mogelijk op grond van '*dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten*'. In de ontheffingsaanvraag moet worden aangegeven hoe er bij de werkzaamheden en nieuwbouw rekening wordt gehouden met de aanwezigheid van de vleermuis. Indien de maatregelen als voldoende worden beoordeeld volgt er een 'positieve afwijzing'.

Flora

Als de gedragscode van de Gemeente Amsterdam wordt toegepast is een ontheffing van de Flora- en faunawet niet nodig.

Zorgplicht

Voor alle soorten, ook niet beschermde, geldt bij voorbereiding en uitvoering van werkzaamheden de zorgplicht. Dat betekent dat door zorgvuldig te werken zoveel mogelijk schade aan dieren moet worden voorkomen. Dit kan door bij de planning en bij de uitvoering van werkzaamheden rekening te houden met de aanwezige soorten.

7. Conclusies en aanbevelingen

Conclusies

De natuurwaarden in het plangebied zijn niet hoog. Er komen echter wel door Flora- en faunawet beschermde soorten voor. In bomen en struikgewas nestelende vogels kunnen in ieder geval worden verwacht. Door bij de planning van werkzaamheden aan het groen rekening te houden met het broedseizoen van de aanwezige vogels wordt overtreding van de Flora- en faunawet voorkomen. Het is mogelijk dat vleermuizen in gebouwen verblijven. Om dit uit te sluiten of aan te tonen is nader onderzoek nodig. Indien er vleermuizen worden aangetroffen kan worden aangetoond dat er geen functies verloren gaan, omdat er voldoende alternatieven in de omgeving zijn.

Kansen voor natuur

Bij de inrichting en het beheer van de openbare ruimte kan rekening gehouden worden met de biotoopwinsten van vleermuizen en vogels. Dit kan door inheemse boom-, struik, en plantensoorten toe te passen.

Groene daken en groene muren zorgen ook voor een groter aanbod van insecten en nestgelegenheid. Ook bewoners kunnen worden gestimuleerd om natuurvriendelijke maatregelen te treffen in de vorm van het ophangen van nestkastjes voor mezen, huismussen, gierzwaluwen, vliegenvangers, etc., Ook geveltuinen verbeteren het voedselaanbod voor insectenetende vogels. Een aanwinst voor de stadsnatuur zijn de zelfbeheertuinen, waarvan een voorbeeld is te vinden op het Bickerseiland.

Fig.11 Zelfbeheertuin aan de Bickersgracht